

Андрій ФУРДИЧКО,

orcid.org/0000-0002-2963-9794

доктор мистецтвознавства, заслужений артист України,

доцент кафедри музичного мистецтва

Київського університету культури

(Київ, Україна) *akniaz@ukr.net*

ТВОРЧІ ПРИНЦИПИ ПОП-СПІВАКА СЕМА СМІТА

У статті виокремлено основні творчі принципи Сема Сміта – відомого британського співака та композитора. Його музичний стиль має динамічний характер і поступово набуває інших рис. Відзначено, що чималий вплив на формування його власного індивідуального стилю мала творчість представниць британської поп-сцени – Адель та Емі Вайнгауз. Тематика пісень Сема Сміта пов'язана здебільшого з любовними переживаннями, боротьбою за власне кохання та намаганням відстоювати право бути самим собою. Кожна пісня Сема Сміта – це своєрідне зізнання, спроба висловити найбільш проблемні моменти. Його пісні стають своєрідними маніфестами за можливість людей бути тими, ким вони є, не страждаючи від агресії оточуючих. У своїх піснях Сем Сміт нерідко поєднує ознаки різних музичних напрямів, проте базисними залишаються напрями соул і поп. У багатьох піснях використовуються елементи диско. У деяких творах проступають риси госпелу, гімну, дабстепу, R&B, класичної музики. Все це свідчить про те, що співак і композитор обирає шлях експериментування з музичними напрямками, що дає вражаюче цікавий результат. Творча співпраця Сема Сміта з іншими виконавцями у рамках різних альбомів є надзвичайно продуктивною. Спільні виступи з такими виконавцями, як «Disclosure», Naughty Boy, Демі Ловато, Labrinth, Burna Boy, Кельвін Харріс, Нормані та іншими співаками високо оцінюються публікою та професіоналами, нерідко здобуваючи визнання та приносячи Сему Сміту такі нагороди, як «Граммі», «Золотий глобус» і «Оскар». Вокальна манера Сема Сміта унаочнює високий рівень професійної майстерності, де поєднуються найбільш провідні вокальні техніки – фрай, cry vocal, тванг, фальцет і белтінг. Їхнє застосування зумовлене художньою необхідністю та сприяє підкресленню змісту пісень, виразності музичних інтонацій.

Ключові слова: поп-музика, співак, композитор, Сем Сміт, вокальна манера, творчі принципи.

Andriy FURDYCHKO,

orcid.org/0000-0002-2963-9794

Doctor of Arts, Honored Artist of Ukraine,

Associate Professor at the Department of Music

Kyiv University of Culture

(Kyiv, Ukraine) *akniaz@ukr.net*

CREATIVE PRINCIPLES OF POP SINGER SAM SMITH

The article highlights the main creative principles of Sam Smith – a famous British singer and songwriter. His musical style has a dynamic character and gradually acquires other features. It is noted that the work of the representatives of the British pop scene – Adele and Amy Winehouse – had a significant influence on the formation of his own individual style. The themes of Sam Smith's songs are mostly related to love experiences, the struggle for one's own love and the attempt to defend the right to be oneself. Each song by Sam Smith is a kind of confession, an attempt to express the most painful problems. His songs become a kind of manifesto for the opportunity for people to be who they are without suffering from the aggression of others. In his songs, Sam Smith often combines features of different musical directions, but the basic directions are soul and pop. In particular, many songs use disco elements. In some works the features of gospel, anthem, dubstep, R&B, and classical music appear. All this suggests that the singer and composer choose to experiment with musical directions, which gives an impressive and interesting result. Sam Smith's creative collaboration with other artists on various albums has been extremely productive. Joint performances with artists such as Disclosure, Naughty Boy, Demi Lovato, Labrinth, Burna Boy, Kelvin Harris, Normani and other singers are highly regarded by audiences and professionals, often gaining recognition and bringing Sam Smith awards such as the "Grammy", "Golden Globe" and "Oscar". Sam Smith's vocal style demonstrates a high level of professionalism, which combines the most leading vocal techniques – fry, cry vocal, twang, falsetto and belting. Their use is due to artistic necessity and helps to emphasize the content of songs, the expressiveness of musical intonations.

Key words: pop music, singer, composer, Sam Smith, vocal style, creative principles.

Постановка проблеми. Сем Сміт є однією з яскравих зірок закордонної поп-сцени. Його досягнення як вокаліста та композитора є значними, адже за досить швидкий час він став популярним не лише у Великій Британії, а й у США та країнах Європи. Серед його досягнень можна відзначити перемогу у чотирьох номінаціях на 57-й церемонії «Grammy», чимало нагород у різноманітних британських та американських чартах, а також лауреатство на премію «Золотий глобус» і «Оскар» у номінації «Найкраща музика до кінофільму». Його творчі принципи, що реалізуються у музичній діяльності, досі не ставали предметом окремих розвідок, тому доречно висвітлити особливості формування його музичного стилю, окреслити основну тематику творчості та зв'язок із сучасною поп-культурою.

Аналіз досліджень. Низка питань, пов'язаних із сучасною поп-музикою, досліджувалися в мистецтвознавчій літературі. Методика опанування вокальної техніки тванг окреслювалася в роботі А. Попової. Стиллові проєкції соул у вокальному мистецтві представлено в роботі М. Фісун. Особливості різних методик голосоутворення та вокальних прийомів, специфіка їх використання у процесі фахової підготовки досліджуються у праці Н. Фоломєєвої. Специфіка танцю vogue висвітлюється у публікації О. Кисельової. Проте творчість Сема Сміта певним чином окреслювалася лише у публікаціях публіцистичного характеру.

Мета статті – дослідити стилістику творчого підходу британського поп-співака та композитора Сема Сміта. Мета реалізується через аналіз пісень із його репертуару та виявлення специфіки його виконавської манери.

Виклад основного матеріалу. Сем Сміт є співаком і композитором, який, попри свій молодий вік, встиг зарекомендувати себе як творець, котрий відстоює власні принципи, та сформував неповторний індивідуальний стиль, проте його творче зростання на професійному вокальному шляху розпочалося лише з 2012 р., коли британський електронний дует «Disclosure» запросив його виконати вокальну партію в пісні «Latch». Вже наступним кроком, що приніс значну популярність співаку, стало спільне виконання пісні «La la la» з виконавцем Naughty Boy. Після цього стала активно розвиватися самостійна кар'єра Сміта.

Тематика пісень Сема Сміта пов'язана здебільшого з любовними переживаннями, сміливістю боротися за власне кохання та намаганням відстоювати право бути самим собою. Кожна пісня Сема Сміта – це своєрідне зізнання, спроба висловити найболючіші проблемні моменти. У 2014 р. він

здійснив камінг-аут і зізнався у своїй нетрадиційній сексуальній орієнтації, а у 2017 р. повідомив, що він є гендерквіром, тобто почувається і жінкою, і чоловіком. Безперечно, його пісні стають своєрідними маніфестами за можливість бути тим, ким хочеш, не страждаючи від агресії оточуючих.

Три студійні альбоми Сема Сміта – це «In the Lonely Hour», «The Thrill of It All» і «Love Goes», а також низка синглів, записаних виконавцем, дозволяють говорити про певне еволюціонування його стилю. Якщо у ранній період творчості переважали виключно повільні ліричні композиції, то пізні альбоми зазвичай поєднують декілька образних і жанрових сфер, серед яких вирізняється наспівно-мелодичне начало та рухлива танцювальність. Образне наповнення пісень втілюється за рахунок опори на різні жанрові витоки та стилі, хоча базисними залишаються напрямки соул і поп. «Основні риси соул – простота, мелодійність, опора на вокал і ритм із меншою увагою до інструменталізму. Найбільш популярна жанрова форма – пісня, яка будується за традиційною схемою «куплет + приспів»» (Фісун, 2014: 765). У певному сенсі танцювальне начало постає втіленням незламного внутрішнього стрижня та бажання жити далі, незважаючи на душевні рани, як це реалізується у композиціях «Diamonds», «Dance».

Останній альбом «Love Goes» мав вийти дещо раніше із назвою «To Die For», проте через пандемію COVID-19 було змінено не лише титул альбому, а й час релізу. Хоча тематика альбому пов'язана з темою розставання та завершення кохання, до нього увійшли дуже різнохарактерні пісні. Сем Сміт у цьому альбомі вступив у колаборацію з іншими вокалістами – Демі Ловато, Labrinth, Burna Boy, Кельвіном Харрісом, Нормані.

Нерідко використовується такий тип композиції, коли заспів є осередком напруженого та динамічного матеріалу, який має мінорний нахил, натомість приспів стає місцем концентрації більш спокійного, мажорного та статичного начала. Авторами пісні «I'm Ready», що вийшла у 2020 р. (альбом «Love Goes»), є Сем Сміт, Демі Ловато, Савана Котечей і Пітер Свенсон. Для композиції притаманне використання куплетної форми, заспів складається із двох розділів, перший містить постійну пульсацію, в ньому превалує декламаційне начало, низький регістр, використовується принцип аранжування, який нагадує даб-степ (темп близько 138 ударів на хвилину, низькочастотний бас і розріджений брейкбїт на задньому плані). Другий розділ спрямований на поєднання заспіву та приспіву, у ньому з'являються розспіви у вокальній партії. Заспів пов'язаний із превалю-

ванням мажору, зростанням ролі вокалу, зменшенням інтенсивності басової лінії. За рахунок того, що на бек-вокалі виникають вставки хору, а також у деяких фразах відсутня пульсація ударних, проступають риси гімну. Кульмінаційним моментом є останнє проведення приспіву, під час якого зникає інструментальний супровід, а голоси солістів – Сема Сміта та Демі Ловато – лунають на фоні хору а cappella, що й підсилює зв'язок із жанром госпел.

У творі «Love Goes» (авторами є Сем Сміт і Тімоті Маккензі) з однойменного альбому співака використовується надзвичайно цікавий синтез поп-звучання із класичною музикою. Сем Сміт співає цю пісню у дуєті з виконавцем Labrinth. Розпочинається твір із фортепіанного соло, яке презентує доволі простий мотив у стилістиці неокласики. Ліричність, невимушеність і спокій цього повільного розділу витримується до вступу вокалу, після чого починає набувати більш «сучасного» звучання за рахунок додавання ледь чутного біту ударних, басової лінії. Поступово насичується фактура, де додається бек-вокал, гітара, витримані звуки у синтезатора. Кульмінаційним моментом стає поява суто інструментального фрагменту, який виконується не лише ритм-групою та фортепіано, а й струнною та мідною духовою групами, що сприяє симфонізації пісні. До цього потужного у фактурному відношенні розділу також долучається звучання хору. Все це нагадує розробки у сфері класик-року, притаманні для представників британської поп-сцени 70-х рр. ХХ ст.

Пісню «My Oasis», яка виконується з нігерійським співаком Burna Boy, витримано у стилістиці R&B. У ній використовується постійний біт, остинатність основних ліній фактури створюють легку танцювальність в інструментальному супроводі, тоді як вокальна партія пов'язана з мовними інтонаціями та розповідністю. У побудові музичної партії застосовується принцип повторення мотиву та його варіювання, проте це не створює враження статичності, адже подібні фрази виконуються по-різному, відбувається їх розмальовування мелізматикою.

Вокальна манера Сема Сміта включає використання різних вокальних прийомів. Багато в чому його співацький стиль сформувався завдяки творчості таких британських співачок, як Адель і Емі Вайнгауз. У дитинстві він захоплювався співом R&B-виконавиць, таких як Вітні Г'юстон і Мерая Кері. Такі вокальні техніки, як фрай і субтон є частими у співацькій практиці Сема Сміта. «Vocal fry» або «strowbass» передбачає використання хрипкуватого тембру, який утворюється поєднан-

ням черпаловидних хрящів. Таким чином відбувається гортанне змикання. «Неперервна серія з таких частих змикань за м'якого струменя повітря і є vocal fry, що може бути дуже схожий на звук дверей, що риплять, або на крякання качки (якщо не імітувати її просто словом «кря», а звуком), на той голос, який «прокидається» рано вранці» (Фоломєєва, 2016: 47).

Навіть найменший елемент музичної фрази обрамлюється тим чи іншим вокальним прийомом. Базовим для виконавця є назальний тванг, що надає дзвінкості голосу та не дає затиснення. Техніка тванг дозволяє виконувати певні музичні елементи у великому динамічному діапазоні, причому використання резонансу не впливатиме на напруженість звучання. «Для створення твангу потрібно на фізіологічному рівні дотримуватися високого положення гортані, високого положення язика, стиснення м'язів над зв'язками, згори гортані та мало вдихати» (Попова, 2020: 42). Окрім назального твангу, в сучасній виконавській практиці використовується оральний тванг. Сем Сміт нерідко у кульмінаційних епізодах переходить до орального твангу, фальцету та белтінгу. «Белтінг – прийом, що може використовуватися виключно на певному проміжку діапазону, який його автори називають «штовханням» (pushing) «грудного» регістру в область «головного», однак швидше белтінг заснований на механізмі обмеження крику» (Фоломєєва, 2016: 46). Зауважимо, що белтінг частіше використовують співачки, тоді як для вокалістів-чоловіків цей прийом притаманний лише за наявності у них екстраординарних вокальних можливостей. Цей прийом використовується Семом Смітом надзвичайно часто.

Доречно також сказати про такий вокальний прийом, як «vocal cry». Він часто зустрічається у різних композиціях, де потрібний ефект плачу. У приспіві композицій «I'm not the only one», «Too Good At Goodbyes», а також «Writing's on the Wall» співак звертається до принципу vocal cry. Його застосування дає можливість перейти вгорі до впевненого фальцету й уникнути зривів голосу, що буває під час переходів. Це «хникання» на верхніх нотах дає можливість залишити голос доволі міцним і не переходити до крику. «Вокальне «хникання» полегшує роботу хибних зв'язок і прибирає утиски. Плач дуже пасує для перехідних нот. Тим, кому важко перейти з низького звуку на високий, потрібно побільше «хникати». Співаки навіть роблять вираз обличчя, наче збираються плакати» (СПВ). Звісно, міміка не дуже допомагає вокальному видобуванню звуку, але скеровує співака у бік пошуку потрібної вокальної фарби.

Подібне багате нюансування вокальної партії є ознакою високої професійної майстерності Сема Сміта. Він варіює різні вокальні техніки, що дозволяє кожному елементу мелодії набувати важливого значення. Таке тонке обрамлення музичної тканини формує потрібну образність і сприяє отриманню зворотної реакції від слухача, який вірить тому, про що оповідає співак. Кожний вокальний прийом використовується насамперед не для того, щоб показувати віртуозність співака, а для того, щоб розквітчувати партію вокаліста. Їх поєднання є таким, що демонструє виваженість, гарний смак і доцільність звернення до тієї чи іншої манери поп-вокалу.

Треба також відзначити роль сценічного жесту та пластики у виступах Сема Сміта. Якщо перші виступи були доволі статичними, то більш пізні перетворюються на яскраві шоу, причому не лише за рахунок використання супроводу танцюристів, а і власних рухів співака. Нерідко його танцювальні рухи демонструють зв'язок зі стилем *vogue*. Основою для цього стилю танцю було звернення до рухів, подібних до тих, що використовують моделі на зйомках. «Вог – один із найяскравіших та екстравагантних стильових стилів, у якому завжди є

місце для імпровізації та самовираження. Відточена техніка, чіткі лінії, вичерпна манерна хода, обертання, падіння, позування, сценічна гра й епатажні костюми – все це Вог, танець, у якому грація, мода, краса та пафос злилися воедино» (Киселева).

Висновки. Сем Сміт є надзвичайно професійним співаком і композитором. Взаємодія цих творчих амплуа формує якісний музичний продукт, який займає гідне на британській, американській і європейській поп-сцені. Якщо говорити про стилістику пісень, що входять до репертуару Сема Сміта, то в них надзвичайно велику роль відіграє синтез поп-музики з іншими напрямками. У багатьох піснях використовуються елементи диско. У деяких творах проступають риси госпелу, гімну, дабстепу, R&B, класичної музики. Все це свідчить про те, що співак і композитор обирає шлях експериментування з музичними напрямками, що дає вражаюче-цікавий результат. Вокальна манера Сема Сміта унаочнює високий рівень професійної майстерності, де поєднуються провідні вокальні техніки – фрай, *sung vocal*, тванг, фальцет і белтінг. Їх застосування зумовлене художньою необхідністю та сприяє підкресленню змісту пісень, виразності музичних інтонацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Попова А.Б. Методика опанування вокальної техніки тванг. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 23. Т. 2. С. 39–42. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/23-2.7>.
2. Современные приемы вокала. Как научиться петь интересно? URL: <https://ovocale.ru/priemi-vokala-kak-nauchitsya-pet/> (дата звернення: 14.03.2021).
3. Фисун М. Стилевые проекции соула в вокальном искусстве. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2014. Вип. 40. С. 763–773.
4. Фоломєєва Н.А. Особливості різних методик голосоутворення та вокальних прийомів, які використовуються в процесі фахової підготовки у ННІ культури і мистецтв. *Архивариус*. 2016. № 9 (13). С. 44–50.
5. Киселева А. Танец Вог. URL: http://www.sashacool.ru/news/history_vogue.html (дата звернення: 14.03.2021).

REFERENCES

1. Popova A.B. *Metodyka opanuvannia vokalnoi tekhniky tvanh* [Methods of mastering the vocal technique of Twang]. *Innovatsiina pedahohika*, 2020. Issue 23. Vol. 2. pp. 39–42. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/23-2.7> [in Ukrainian].
2. *Sovremennye priemy vokala. Kak nauchit'sja pet' interesno?* [Modern techniques of vocals. How to learn to sing interestingly?] URL: <https://ovocale.ru/priemi-vokala-kak-nauchitsya-pet/> (data zvernennja: 14.03.2021) [in Russian].
3. Fison M. *Stilevye proekcii soul v vokal'nom iskusstve* [Stylistic projections of soul in vocal art]. *Problemi vzajemodii mistectva, pedagogiki ta teorii i praktiki osviti*, 2014. Issue 40. pp. 763–773 [in Russian].
4. Folomicieva N.A. *Osoblyvosti riznykh metodyk holosoutvorennia ta vokalnykh pryiomiv, yaki vykorystovuiutsia v protsesi fakhovoi pidhotovky u NNI kultury i mystetstv* [Features of different methods of voice formation and vocal techniques used in the process of professional training at the Institute of Culture and Arts]. *Arkhivaryus*, 2016. № 9 (13). pp. 44–50 [in Ukrainian].
5. Kiseleva A. *Tanec Vog* [Dance of Vogue]. URL: http://www.sashacool.ru/news/history_vogue.html (data zvernennja: 14.03.2021) [in Russian].